

Nederland veiliger met hulp van het bedrijfsleven

Fraude en ondermijning zijn voor Nederland een groot maatschappelijk probleem. Fraude veroorzaakt grote financiële schade voor bedrijven (geschat wordt 4 miljard per jaar), ondermijnt het vertrouwen in het handelsverkeer en brengt financiële en emotionele schade met zich mee voor slachtoffers. Naast het algemeen maatschappelijk ontwrichtende effect op de samenleving, zorgt criminaliteit, ook voor een slechter vestigings- en investeringsklimaat in Nederland. Alhoewel dat er op vele fronten publiek-privaat wordt samengewerkt om de criminaliteit gezamenlijk tegen te gaan, blijkt het een hardnekkig probleem. Awareness, preventieve maatregelen en het doen van meldingen en aangiftes blijkt onvoldoende soelaas te bieden. Daarnaast blijkt in de praktijk dat de capaciteit van de politie, OM en rechterlijke macht niet toereikend is om het hoofd te bieden aan de hoeveelheid criminaliteit. Aangiftes en panklare zaken blijven liggen en ondernemers moeten met lede ogen aanzien dat criminelen hun criminele handelen vrijwel ongestoord kunnen voortzetten en steeds meer opnieuw slachtoffers maken.

Ondernemingen kunnen en willen graag hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen om criminaliteit nog beter te bestrijden door middel van preventieve maatregelen. De overheid kan dat niet alleen. Dat vraagt er wel om dat ze deze rol ook kunnen vervullen.

Wat stellen we voor?

Ondernemers zijn vaak slachtoffer van fraude, oplichting of diefstal. Ondernemers beschikken door deze fraudes over waardevolle informatie over criminelen waar zij of hun klanten slachtoffer van geworden zijn. Ondernemers zouden graag andere ondernemers willen kunnen waarschuwen waardoor voorkomen wordt dat criminelen steeds weer opnieuw toe kunnen slaan. Ondernemers zouden fraude willen voorkomen door vroeg fraudeurs en fraudehandelingen te signaleren en hierop te kunnen acteren. Hetzelfde geldt voor ondermijnende criminaliteit. Voorkomen is immers altijd beter dan genezen. Graag zouden ondernemers cross-sectoraal gegevens kunnen delen door middel van een nationaal systeem. Sectoraal gegevens delen is niet genoeg. Een crimineel laat zich niet beteugelen door een bepaalde branche of sector. Op nationale schaal gegevens over gepleegde fraude kunnen delen, is nodig omdat criminelen zich evenmin laten beteugelen door een bepaald postcodegebied of provinciale grens. Ze zijn opbrengst gedreven ten koste van de talloze slachtoffers. Cross-sectoraal informatie delen over gepleegde, goed onderbouwde, aangiftewaardige fraudedelicten of serieuze pogingen hiertoe, is noodzakelijk om preventief grootschalige fraude aan te pakken. Bovendien kan de politie hierdoor beter worden voorzien van goed onderbouwde aangiftes opdat schaarse politie- en justitiecapaciteit efficiënter kan worden ingezet. Het bedrijfsleven wil haar verantwoordelijkheid nemen om fraude te voorkomen door preventief op te treden om een hoop strafbare feiten te voorkomen, schade te voorkomen en het vertrouwen in het handelsverkeer te bevorderen. Het borgen van de bescherming van persoonsgegevens staat hierbij hoog in het vaandel. De cross-sectorale gegevensdeling moet aan passende waarborgen voldoen conform de beginselen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (waaronder noodzakelijkheid, proportionaliteit, dataminimalisatie en doelbinding). Tevens moeten er passende waarborgen worden getroffen om uitsluiting van essentiële diensten en producten te voorkomen.

CIFAS

We hebben onderzocht hoe ondernemers in het buitenland hiermee omgaan. In het Verenigd Koninkrijk hebben ze zo'n dertig jaar geleden hiertoe CIFAS opgericht. Met het zogenaamde CIFAS systeem wordt jaarlijks alleen al voor fraudezaken 1,4 miljard pond aan schade voorkomen én wordt gewerkt volgens de Europese AVG-wetgeving waardoor de privacy goed gewaarborgd is. In het VK is

destijds een specifieke wet aangenomen om gegevensdeling onder passende waarborgen mogelijk te maken binnen het kader van de AVG. Het systeem werkt volgens 8 principes: **Verantwoordelijkheid**: alleen deelnemers die voldoen aan strenge eisen kunnen gegevens in het systeem zetten en bekijken. **Doelgebonden**: het mag alleen ter preventie van limitatief omschreven strafbare feiten. **Bewijs**: er moeten voldoende bewijsstukken aangeleverd worden alvorens iemand wordt opgenomen in het systeem. **Proportioneel belang**: alleen als het maatschappelijk belang rechtvaardigt dat de gegevens verwerkt worden, mogen ze in het systeem opgenomen worden. **Noodzaak**: er is geen andere minder ingrijpende methode om fraude te voorkomen. **Veilig**: het systeem alsook de leden moeten veilig de gegevens opslaan en raadplegen zonder dat onbevoegden toegang kunnen krijgen, (alleen daartoe specifiek geautoriseerde personen mogen gegevens toevoegen en raadplegen). **Transparant**: iedereen van wie de gegevens in het systeem worden opgenomen, wordt daarover geïnformeerd en kan bezwaar maken. Iedereen van wie gegevens verwerkt worden, kan hierover navraag doen bij CIFAS en eventueel bezwaar aantekenen. **Tijdelijk**: opslag en verwerking van gegevens is voor een beperkte duur. De gegevens worden door de leden definitief verwijderd zodra de gegevens niet meer nodig zijn, niet meer voldaan wordt aan de AVG, een bezwaar gegrond is verklaard dan wel wanneer de bewaartermijn is verstreken.

Om zo'n register in Nederland te kunnen opzetten, heeft MKB-Nederland de vereniging Veilig Ondernemen Door Informatie Op Maat (VODIOM) opgericht. Ook hebben we een DPIA opgesteld en hebben we een vergunning aangevraagd bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Het is bij het opzetten van een dergelijk systeem voor cross-sectorale gegevensdeling van belang dat e.e.a. met alle benodigde waarborgen omkleed plaatsvindt en streng wordt gecontroleerd.

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft de vergunningsaanvraag afgewezen. Zij verwijzen naar de politie. Dit is echter gezien de capaciteitstekorten als ook de omvang van het criminaliteitsprobleem in Nederland niet realistisch. Bovendien kan een CIFAS-achtig systeem in Nederland de Nederlandse politie ontlasten omdat de opsporingscapaciteit niet ingezet hoeft te worden op strafbare feiten die voorkomen hadden kunnen worden. In het VK wordt de politie bovendien geholpen daar deze iedere 24 uur een uitdraai krijgen van alle bewijsstukken t.b.v. een eventuele strafzaak. Net als in het VK is een wettelijke basis nodig om gegevensdeling onder passende waarborgen mogelijk te maken binnen het kader van de AVG. Op die manier kan het bedrijfsleven haar steentje bijdragen om fraude te voorkomen. Ondernemers zouden aan de hand van nauw omschreven protocollen ondermijnende criminaliteit preventief kunnen bestrijden waarbij de privacybescherming in acht wordt genomen. De Autoriteit Persoonsgegevens houdt hier uiteraard toezicht op.

Nut en noodzaak

Nederland heeft een groot criminaliteitsprobleem en loopt hopeloos achter in de aanpak ervan. Het wordt hoog tijd dat daar verandering in komt. Wij kijken nu naar het nieuwe kabinet en de Tweede Kamer, die dit met een wetswijziging wel mogelijk moeten maken. Ook starten we een aantal wetenschappelijke pilots om het belang van gegevensuitwisseling met borging van de privacy, nog eens extra te onderstrepen.

Een Nederlands CIFAS-systeem zorgt voor minder slachtoffers, minder schade bij bedrijven, meer vertrouwen in het economisch verkeer én het zorgt ervoor dat schaarse politiecapaciteit niet wordt ingezet op zaken die voorkomen hadden kunnen. Daarom stellen we voor om de wettelijke mogelijkheid te openen om, met borging van de privacy, informatie cross-sectoraal met elkaar te kunnen delen.